

LUISTER JE WEL NAAR MÍJ?

LUISTER JE WEL NAAR MIJ?

Gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar

Martine F. Delfos

Eerste druk 2000 - Negende druk 2005 zijn verschenen onder ISBN: 90-6665-340-x
Tiende herziene druk 2005 - Twaalfde druk 2006 zijn verschenen onder ISBN 978 90 6665 724 3
Dertiende uitgebreide druk 2008 - Zestiende druk 2011 zijn verschenen onder ISBN 978 90 6665 940 7
Zeventiende druk 2014; Achttiende druk 2017

Engelse editie: *Are you listening to me? Communicating with children from four to twelve years old.*
SWP Publishers: Amsterdam (2001), ISBN: 90-6665-366-3

Eerste Spaanse editie: *¿Me escuchas? Cómo conversar con niños de cuatro a doce años.*
Bernard van Leer Foundation: Den Haag (2001), ISBN: 90-6195-058-9
Tweede Spaanse editie: *¿Me estás escuchando?* Pirámide: Madrid

Duitse editie: *Sag mir mal... Gesprächsführung mit kindern. 4-12 Jahre.* 10e druk. Beltz Verlag:
Weinheim/Basel (2004). ISBN: 3-407-22128-2

Frans editie: *De l'écoute au respect, communiquer avec les enfants.* Érès: Ramonville Saint-Agne (2007).
ISBN: 978-2-7492-0715-5

Informatie over overige uitgaven van Martine F. Delfos: www.mdelfos.nl

Luister je wel naar míj?
Gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar
Martine F. Delfos

ISBN 978 90 8850 510 2
NUR 847

© 2000-2017 M.F. Delfos; B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot Uitgeverij SWP (Postbus 12010, 1100 AA Amsterdam-Zuidoost) te wenden.

Lucas Quinten
Voor het kind dat wordt...

The most powerful weapon in empowering the child is adult modesty.

Het meest krachtige wapen in het weerbaar maken van kinderen
is de bescheidenheid van de volwassene.

(Delfos, lezing voor de YMCW, Helsinki, 1999).

COMMUNICEREN MET KINDEREN EN JEUGDIGEN

Luister je wel naar mij? vormt samen met *Ik heb ook wat te vertellen!* een serie van twee boeken over communiceren met kinderen en jeugdigen. Ieder deel richt zich op de specifieke doelgroep (deel 1: 4-12; deel 2: 13-25). De ontwikkeling gedurende de periode wordt beschreven en de specifieke kenmerken van gespreksvoering met kinderen van verschillende leeftijden. Er staan veel oefeningen in die iedereen zelf kan uitproberen. Het is geschikt voor opleidingen, maar blijkt ook een handig hulpmiddel voor ouders bij de opvoeding van hun kinderen. In beide boeken is aandacht voor de juiste houding die nodig is voor een goede gespreksvoering met jeugdigen.

Deel 1
Luister je wel naar mij?
Gespreksvoering met
kinderen tussen vier en twaalf jaar

Deel 2
Ik heb ook wat te vertellen!
Communiceren
met pubers en adolescenten

INHOUD

Korte inhoudsopgave

Ten geleide	15
Voorwoord	17
Uitgebreide inhoudsopgave	11
1 Inleiding: Luister je wel naar mij?	19
2 De ontwikkeling van kinderen van vier tot twaalf jaar: Groei en ontwikkeling	45
3 De gespreksvoering: Respect en bescheidenheid	67
4 De gesprekstechnieken: Openlijk doorvragen	111
5 Gespreksvoering naar leeftijd	153
6 Epiloog	161
Bijlage 1 Oefeningen	163
Bijlage 2 Aandachtspunten	171
Bijlage 3 Overzicht kenmerken gespreksvoering naar leeftijd	178
Bijlage 4 Checklist Jennings	181
Lijst van voorbeelden	183
Lijst van overzichten	183
Literatuurlijst	187
Namenregister	201
Zakenregister	203
Informatie over de auteur	205

INHOUD

Uitgebreide inhoudsopgave

Korte inhoudsopgave	9
Ten geleide	15
Voorwoord	17
1 INLEIDING: LUISTER JE WEL NAAR MÍJ?	19
1.1 De dominantie van taal	21
1.2 Leercapaciteit en leerbereidheid van kinderen	24
1.3 Betrouwbaarheid en suggestibiliteit	26
1.4 Fantasie en werkelijkheid	31
1.5 Verschillen tussen jongens en meisjes	34
1.6 Vraaggericht werken	35
1.7 Het gesprekskader	38
1.8 Het virtuele milieu	40
1.9 De opbouw van het boek	42
Aandachtspunten	43
2 DE ONTWIKKELING VAN KINDEREN VAN VIER TOT TWAALF JAAR:	
GROEI EN ONTWIKKELING	45
2.1 Het kind als kleine volwassene	46
2.2 De psychosociale ontwikkeling van kinderen van vier tot zes jaar	52
2.3 De psychosociale ontwikkeling van kinderen van zes tot acht jaar	56
2.4 De psychosociale ontwikkeling van kinderen van acht tot tien jaar	58
2.5 De psychosociale ontwikkeling van kinderen van tien tot twaalf jaar	61
Aandachtspunten	65
3 DE GESPREKSVOERING: RESPECT EN BESCHEIDENHEID	67
3.1 Invullen	67
3.2 Kwaliteit van een gesprek	70
3.3 Communicatievoorwaarden	73
3.3.1 <i>Ga op dezelfde (oog)hoogte zitten als het kind</i>	74
3.3.2 <i>Kijk naar een kind terwijl je spreekt</i>	74
3.3.3 <i>Alterneer het wel en niet maken van oogcontact met een kind terwijl je spreekt</i>	75
3.3.4 <i>Stel het kind op zijn of haar gemak</i>	77

3.3.5	<i>Luister naar wat een kind zegt</i>	79
3.3.6	<i>Laat met behulp van voorbeelden zien dat wat het kind zegt, effect heeft</i>	83
3.3.7	<i>Vertel het kind dat het je moet zeggen wat het vindt of wil, omdat je het niet weet als het kind het je niet vertelt</i>	84
3.3.8	<i>Probeer spelen en praten te combineren</i>	84
3.3.9	<i>Signaleer dat je het gesprek afbreekt en later zal voortzetten wanneer je merkt dat het kind afhaakt</i>	87
3.3.10	<i>Wanneer je een moeilijk gesprek hebt gehad, zorg dan dat het kind daarna tot zichzelf kan komen</i>	87
3.4	Metacommunicatie	88
3.4.1	<i>Maak het doel van het gesprek duidelijk</i>	89
3.4.2	<i>Laat een kind weten wat je intenties zijn</i>	89
3.4.3	<i>Laat een kind weten dat je feedback nodig hebt</i>	90
3.4.4	<i>Laat een kind weten dat het mag zwijgen</i>	91
3.4.5	<i>Probeer te benoemen wat je voelt en volg wat je voelt</i>	92
3.4.6	<i>Nodig het kind uit zijn of haar mening over het gesprek te geven</i>	93
3.4.7	<i>Maak metacommunicatie een vast onderdeel van de communicatie</i>	93
3.5	De deskundigheid van de gesprekspartners	94
3.6	De verschillende belangen van gesprekspartners	96
3.7	Loyaliteit	100
3.8	Taalvaardigheid en geslotenheid	102
3.9	Overdracht en tegenoverdracht	105
3.10	Communiceren betekent contact	107
3.11	Kinderen en stressmanagement	107
	Aandachtspunten	109
4	DE GESPREKSTECHNIEKEN: OPENLIJK DOORVRAGEN	111
4.1	De opbouw van een gesprek	112
4.1.1	<i>De voorbereiding</i>	113
4.1.2	<i>De eerste stap: jezelf voorstellen</i>	116
4.1.3	<i>De introductie van het gesprekskader</i>	119
4.1.4	<i>Introductie-vragen</i>	122
4.1.5	<i>De startvraag</i>	124
4.1.6	<i>De romp</i>	125
4.1.7	<i>De afronding</i>	128
4.2	Vraagtechnieken	131
4.2.1	<i>Open en gesloten vragen</i>	134
4.2.2	<i>Toonvragen</i>	135
4.2.3	<i>Retorische vragen</i>	135
4.2.4	<i>Doorvragen</i>	136
4.2.5	<i>Suggestief vragen</i>	139

4.2.6	<i>Meervoudig vragen</i>	140
4.2.7	<i>Vraag herhalen of verduidelijken</i>	141
4.2.8	<i>Tegendeel vragen</i>	142
4.2.9	<i>Waarom-vragen</i>	142
4.2.10	<i>Antwoord herhalen of samenvatten</i>	142
4.2.11	<i>Samenvattend vragen</i>	143
4.3	De beleving	144
4.4	Lichaamstaal	146
4.4.1	<i>Lichaamshouding</i>	146
4.4.2	<i>Stemgebruik</i>	146
4.5	Algemene houding	148
4.6	Metacommunicatie als reparatiemiddel	149
	Aandachtspunten	150
5	GESPREKSVOERING NAAR LEEFTIJD	153
5.1	Het inschatten van het mentale leeftijdsniveau van een kind	153
5.2	Gespreksvoering met kinderen van vier tot zes jaar	155
5.3	Gespreksvoering met kinderen van zes tot acht jaar	156
5.4	Gespreksvoering met kinderen van acht tot tien jaar	157
5.5	Gespreksvoering met kinderen van tien tot twaalf jaar	158
	Aandachtspunten	160
6	EPILOOG	161
	Bijlage 1 Oefeningen	163
	Bijlage 2 Aandachtspunten	171
	Bijlage 3 Overzicht kenmerken gespreksvoering naar leeftijd	178
	Bijlage 4 Checklist Jennings	181
	Lijst van voorbeelden	183
	Lijst van overzichten	185
	Literatuurlijst	187
	Namenregister	201
	Zakenregister	203
	Informatie over de auteur	205